

Prva številka revije *Varstvoslovje* v letu 2013 ne more mimo družbeno-političnih dogajanj v zadnjih mesecih, ki so imela tudi svojo varnostno komponento. Številna zborovanja, demonstracije in protesti po vseh večjih slovenskih mestih so vsaj posredno vplivali na nastanek nekaterih prispevkov. Kaja Prislan se tako loteva vpliva spletnega socialnega omrežja Facebook na dinamiko protestov in ugotavlja, da se je omrežje uporabljalo pri organizaciji dogodkov in kolektivnih akcij, in sicer za širjenje idej, sporočil in pozivov ter rekrutiranje podpornikov. Pri tem analiza ni pokazala negativnega vpliva spletnih storitev na aktivnosti podpornikov, je pa bilo zaznati ideje o strožjem nadzoru tehnologije, ki omogoča tovrstno mobilizacijo ljudi, s čimer se avtorica ne strinja, saj bi šlo v tem primeru za kršenje človekovih pravic, poleg tega pa tovrstne omejitve ne vplivajo na zaviranje kolektivnih akcij. Pri javnih zbiranjih, naj so še tako dobro organizirana in dobronamerna, vselej ne gre po pričakovanjih, zato ima v zvezi z njimi določene obveznosti tudi policija. Policisti in poveljniki posebnih policijskih enot bi zato znali najti uporabne informacije v prispevku Petra Umka o novejših teorijah o psihologiji množice v povezavi s taktiko policije, ki se z množico sooči. Avtor ugotavlja, da v današnjih časih Le Bonova teorija množice ni več uporabna in da je upoštevanje teh načel pri nadzoru množice celo kontraproduktivno. Sodobne policijske taktike vsebujejo Reicherjev model socialne identitete, ki poudarja, da posameznik v množici ne izgubi osebne identitete, ampak sprejme identiteto socialne skupine, s katero se identificira. Zato policija množice ne sme obravnavati kot celote, ampak mora ločiti med različnimi socialnimi skupinami, ki se v množici različno vedejo.

Ali bomo ljudje spoštovali zapisane (in nezapisane) družbene norme je naša avtonomna odločitev, do katere nas vodijo različni razlogi. Tudi Jerneja Šifrer, Gorazd Meško in Matevž Bren se ukvarjajo z vprašanjem, zakaj mladi spoštujejo zakone. Odgovor iščejo pri študentih štirih slovenskih fakultet in ugotavljajo, da ne glede na to, ali so študenti že imeli izkušnjo s policijo ali ne, zakone spoštujejo zaradi lastnega prepričanja, osebne morale. Na spoštovanje zakonov vplivata tudi postopkovna in distributivna pravičnost in grožnja s kaznijo, ki pa ima obraten vpliv od pričakovanega. Zanimivi, čeprav precej pričakovani, pa sta tudi ugotovitvi avtorjev, da študentke v manjši meri kršijo zakone kot študenti in da imajo največje zaupanje v policijo študenti varstvoslovja.

Matevž Bren in Dejan Bagari predstavljata ugotovitve raziskave o zadovoljstvu občanov z delom policije, njeni uspešnosti, o zaupanju vanjo ter občutku varnosti na območju Policijske uprave Murska Sobota. Med drugim ugotavljata, da se prebivalci počutijo varno, da zaupajo pomurski policiji, da so zadovoljni z njenim delom in da ocenjujejo, da je policija manj uspešna na področju preiskovanja kriminalitete kot na področju opravljanja splošnih policijskih nalog.

Pojav rotirajočih vrat (»revolving door«), relativno slabo raziskan mehanizem nasprotja interesov, predstavljata Daša Janja Banovec in Bojan Dobovšek. Opozarjata, da ima sodelovanje in izmenjava položajev med javnim in zasebnim sektorjem lahko pozitivne učinke, vendar ob tem obstaja nevarnost različnih zlorab,

kadar posamezniki in organizacije osebno korist postavijo pred javni interes. Zaradi nasprotja interesov sta na preizkušnji poštenost in integriteta javnih uslužbencev, ki sodelujejo pri javnem odločanju, to pa vpliva na zmanjšano zaupanje javnosti v državo in v delovanje njenih institucij.

Eva Bertok in Gorazd Meško proučujeta moralnost mladih glede na njihovo samonaznanjeno prestopništvo. Avtorja predstavljata ugotovitve raziskave SPMAD v Sloveniji, natančneje, primerjata občutke sramu in krivde ob hipotetičnih situacijah pri srednješolcih, glede na to, ali so se pred raziskavo vedli prestopniško ali ne. Ugotavljata, da so bile med skupino srednješolcev, ki niso poročali o prestopniškem dejanju v preteklem letu, in skupino, ki je poročala o vsaj enem prestopniškem dejanju, ugotovljene statistično pomembne razlike v odgovorih na vprašanja glede občutkov sramu in krivde. Pri tem so srednješolci, ki so storili prestopniško dejanje, v povprečju poročali o manj izrazitih občutkih ob različnih prestopkih kot srednješolci, ki so bili brez tovrstnih izkušenj. Razlike v povprečjih odgovorov med skupinami so bile večje pri občutkih sramu kot pri občutkih krivde.

Ali je kaj sram tiste, ki kupujejo ponaredeke blagovnih znamk višjega cenovnega razreda, sicer ne vemo, sta pa to, vse bolj razširjeno obliko kriminalitete, proučevala Sara Trstenjak in Bojan Dobovšek. Ugotavljata, da večina ponarejenih izdelkov prihaja iz Kitajske, Italije, Turčije in iz območja bivše Jugoslavije. Gre za obliko kršitve intelektualne lastnine, ki je opredeljeno kot kaznivo dejanje, kadar gre za naklepno dejanje, storjeno v komercialno korist. Ker tržni inšpektorat ni ustrezno usposobljen za dokazovanje, mora dokaze o tem, da gre za ponaredek, predložiti kar sam imetnik zaščitene blagovne znamke.

Tokratno številko revije Varstvoslovje zaokrožujejo predstavitve del in poročila z dogodkov. Maja Jere predstavlja tematsko številko *Journal of Police Studies* (2012) z naslovom »Tides and currents in police theories« (uredili E. Devroe, P. Ponsaers, L. G. Moor, J. Greene, L. Skinns, L. Bisschop, A. Verhage in M. Bacon). Blaž Markelj in Igor Bernik poročata o nacionalni konferenci »Informacijska varnost – smernice za prihodnost«, Tinkara Pavšič Mrevlje o zaključni konferenci projekta »ACCESS – Proti kriminaliteti: podpora in varnost starejših žrtev kaznivih dejanj«, Katja Eman in Gorazd Meško pa o tradicionalni ekskurziji magistrskih študentov Fakultete za varnostne vede UM v Sarajevo.

Zahvaljujeva se vsem, ki so sodelovali pri ustvarjanju številke, in vam želiva zanimivo branje.

Andrej Sotlar in Bojan Dobovšek
Urednika